www.kurdistannet.org
27-9-2007 20:35 بەکاتی ناوەندی ئەوروپا

لەمەڕ لێکۆڵینەوەی سیاسی هەژاریەکی تەواوبە کورد وە دیارە ... مەهدی کاوانی

ئەوەی ڕاستی بێت ئەگەر بتەوێت لێکۆڵینەووەی سیاسی تەندروست بکەیت، دەبێ لە لایەکەوە تا بۆت دەکرێت بێلایەنانە بچیتە ناو ناوەرۆکی ئەو بابەتەی کە لێکۆڵینەوەکەی لە سەر دەکەیت وکۆمەڵە پرینسیپێکیش هەنە ئەگەر بتەوێت لێکۆڵینەوەکەت بە هەند هەلگیرێ، دەبێ پییانەوە پابەند بیت. بە بۆچوونی خۆم لیکۆلەرەوە دەبێ پێش هەموو شتێ ڕابوردو بە ئێستا ببەستێتەوەو لە ڕوانگەیەوە هەوڵ بدات تیشکیش بخاتە سەر ئایندە و هەر هەمووشی بە چڕوپڕی و کورت و پوخت بیخاتە سەر بابەتەکەی. بەڕاستی مێژوو زۆر گرنگە بۆ ئەو بابەتەی کە لێکۆڵینەوەکە لە سەری دەکەیت. ئەگەر پیناسەیەکی وردی مێژووش بکەیت، مانای تۆمار کردنی ڕووداوە گرنگەکانی مرۆڤە. دیارە ڕووداوە مێژووییەکانیش کارو چالاکیەکانی مرۆڤ دەگەیەنێ لە هەمو ڕویێکەوە. لە هەر دەرفەتێکی مێژوویش هەل و مەرجێکی

وابەستە بە ئەو کاتیەوە هەیە لە ڕووی باری سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و ڕۆشەنبیری و... هەروەها پەیوەندی بە جیاوازی نێوان ئەو هێزانەوە هەیە کە کەوتوونەتە ناو یەکترەوە و هەمیشە ئەو هێزانە لە نێوان خۆیان لە ناو یەکیەتی ململانێی وا بەستە بەو دەرفەتە مێژوویەی کە ڕوداوو و دیاردەکان تیایا ڕوو دەدات. مرۆڤیش ناتوانێ بە هیچ شێوەیەک هەل و مەرجە جیاوازەکان وێک بچوێنێ، چونکە هەر دەرفەتەو وابەستە بە هەل و مەرجەکەیەتی. دەکرێ لە ڕووی ئامانج و مەبەست و بەرژەوەندیەکان... هەل و مەرجەکان وێک بچوێنی، چونکە مرۆڤ لە هەموو قۆناغەکان مرۆڤەو ئاکارو پەیوەندیەکانی وا بەستە بە خۆی لە هەموو دەرفەتێکا هەڵ دەگرێ. بۆ نمونە سروشتی مرۆڤ کە وا هەڵکەوتووە حەز بە ئازادی دەکات لە هەمان کاتیشدا ویستی بەرژەوەندی تاکایەتی خۆشی هەیەو تێکۆشان دەکات بۆ ئەوەی بیهێنێتە دێ. ئەگەر لە سەر حیسابی خەلکی تریش بێت. ئێمە کە دەڵێین یەکیەتی و ململانێ، یەکیەتیەکە لە پێناو کاری هاوبەشە و ململانێکەش زیاتر دەچێتە خانەی بەرژەوەندی تاک. کە دەڵێین مرۆڤ لە کاتی نووسینی بابەت لە سەر لێکۆڵینەوەی سیاسی دەبێ بێ لایەنانە بنوسێ، کاری وەها ئاسان نیە چونکە بێ لایەنی ئەگەر لە کاری حیزبایەتیش هەبێت، بێلایەنی لە فکر، دەربڕینی بیرو بۆچون زەحمەتە. هەموو کەسێ حەز دەکات بیروبۆچوونەکانی خۆی بە سەر بابەتەکە زاڵ کات، گیرو گرفتەکە لێرەیە. بەڵام ئەگەر شمولیانە بنوسێ و دیاردەو شتەکان بەیەکەوە گرێ دات وئەوەی دەبیستێ یان دەبینرێ یان هەل و مەرجەکە قبولیەتی بخاتە سەر ڕووپەڕی بابەتەکی لە کارەکەی سەرکەوتووتر دەبێت. لێکۆڵینەوەی سیاسی بۆ هەر نەتەوەیەک یان پارتێک لە سەر دەسەڵات بێت یان لە بەرەی ئۆپۆزسیۆن بێت زۆر گرنگە. چەندی گۆڕەپانی لێکۆڵینەوەی سیاسی فراوان و ڕای جیا جیای تێکەوێ ئەوەندەی تر مێشکی مرۆڤ دەوڵەمەندتر دەبێت و لە بڕیار دانی سیاسیش زیاتر شوێنی ڕاستەقینەی خۆی وەردەگرێ. فراوانبوونی لیکۆڵینەوەی سیاسی لە ناو هەر حیزبێک، یانی گیانی زیندویەتی دەداتە ئەو پارتەو لە ژیانی تەکەتول و تەکەتولکاری دووری دەخاتەوە. چونکە بە لێکۆڵینەوەی سیاسی فەرزی سیاسی و خەلکی لێوەشاوە بە دەردەکەون و بنکەی ئەو پارتەو جەماوەرەکەی دەنگی بۆ دەدەن و لە ڕێگایەوە شوێنی تەکەتول و دەستەو دەستە گەرێتی دەگرێتەوە. لە هەشتاکان لیکۆڵینەوەی سیاسی لە ناو یەکیەتی و کۆمەڵە زۆری لە سەر فکر بوو، ئەو

ئەو نووسینانەی لە کوردستان نێت دا بڵاودەکرێنەوە، بیروبۆچوونی خاوەنەکانیانە، کوردستان نێت لێی بەرپرسیار نییە.

کاتی چەندەها مەدرەسە لە ناو ڕێبازی مارکسیزم لینینزم سەریان هەڵدابوو و خەلکەکە لیکۆڵینەوەیان لە سەر دەکرد. بەڵام ئیستاکە ئەو لیکۆڵینەوە فکری و سیاسیانە بەتەواوەتی لە ناو ئەو پارتە مرێندراوە. بە قەناعەتی خۆم پێم وانیە زۆرەکەی لە بەر ئەوەوە بێت کە ئەو پارتە خەلکی نەبێت لیکۆڵینەوە بکات و هەلو مەرجەکان هەڵسەنگینێ و بە دوایەوە کاری ڕۆژانەی لە سەر بکات. چونکە دەبێ ئەوەش بڵێین وەک لە ئاماژەکەی سەرەوەش ئیشارەتم پێ کرد، دەبێ لێکۆڵینەوەی سیاسی دوور لە خواستی حیزبایەتی و بەرژەوەندیەکەی تەماشابکرێ. بۆ کەسایەتیەکی سیاسی وەک هەر زانایەکی تر کاتێ کە داهێنانەک دەکات لە تاقیگە لە پیشەوە دەیسەلمێنێت، ئینجا قسەکانی لێ وەردەگیرێ. لێکۆڵینەوەی سیاسیش وەهایە دەبێت بابەتەکەی ڕەنگدانەوەی هاوکێشە سیاسیەکانی دەوروبەرەکەوە بێت و ناکۆک نەبیت لە گەڵی. بە قەناعەتی خۆم کە یەکیەتی و پارتە کوردیەکانی تر کە خۆیان لە لیکۆڵینەوەی سیاسی مەنهەجی دەدزنەوە یان زۆر گرنگی پێ نادەن مەسەلەکە زیاتر بەرژەوەندە. چونکە کاتێ کە لیکۆڵینەوە سیاسیەکە دەکەوێتە دەرەوەی بەرژەوەندی خواست و مەبەستەکانیان یان خۆی لێ دەدزنەوە یان بانگێشەی ناڕاستبوونی ڕادەگەیەنن. وەختی خۆی بەڕێز دکتۆر بەرهەم سالح کە وتەبیژی یەکیەتی بوو لە دەرەوە لێدوانەکانی بۆ کەنالە ڕاگەیاندنەکان بە مەوزوعی دەهاتە پێش چاوانەوە. ئەوە وێڕای دیاردە سەلبیەکانی ئەو سەردەمی، بەڵام بە زیرەکانە لێدوانی لە سەر دەکردو لە ڕێگەیەوە زیاتر خزمەتی حیزبەکەشی دەکرد، بەڵام ئێستانەکینی کە دەسەڵاتی لە بن دەستە تا زۆر ڕادە جۆرێکی ترە. ئیستاکە زۆربەی لێدوانەکانی یەکیەتی بە سەعدی پیرە دەسپێرن، چونکە ئەو بە شارەزایی شتەکان پۆشتە دەکات و دبلۆماسیانە دیاردەکان بە یەکەوە دەبەستێتەوە. دیارە فەن و فنونی هەر لیکۆڵینەوەیەکی سیاسی یان کاری دبلۆماسی لۆ پارتەکی لە بابەت یەکیەتی وبە پارتە کوردەکانی ترەوە کارێکی وا ئاسان نیە، چونکە کەسەکە ناتوانێ بە سەعدی پیرەو دکتۆر بەرهەم و ئەم و ئەوی تریشەوە بابەتیانە لیکۆڵینەوەکە بکەن، جا دەبێ بۆ کەسایەتی لەو بابەتانە کە کورد دەڵێ نە شیش بسوتێ نە کەباب. لە لایەکەوە نابێ وا لە پارتەکەیان بکەن کە دونیا بۆیان مافوور ڕێژ کراوەو هیج لەکەبەرێکیان پێوە نیە وە نەدەشبێ ملی حیزبەکەیان بۆ هی تر لە حاردی بدەن. قسەو باسی زۆر دەکرێ کە خەلکانێکی زۆری ئەو حیزبە لە سەر قسەو لیکۆڵینەوەکانیان ڕەزیل کراون. جا بۆیە بەشی هەرە زۆربەی مەسئولەکانی یەکیەتی لە قسەی عامی ئەو حیزبەوە بەولاوە هیچ لیدوانێکی تر نادەن، وەک ئەوە بڵێن ئاگرە سوورە لە خۆم بەدوورە. عیماد ئەحمەد وەختی خۆی بە خۆی و کوڕێکەوە بە ناوی کەریم کۆمەنیستی زیاتر لە چوار کاتژمێر لە گەڵ من کەوتنە موناقەشە کردن کە پێکەوە ئاڵای شۆڕش بووین. ئەو کاتی ئەو ڕێکاوڕیک وەک مەلا بەختیار ئاسا فۆتۆکۆپی باوەڕەکانی حیزبی ڕادیکاڵی کۆمەلەی زەحمەتکێشانی ئێران بوون، کە دواتر بوونە پارتی کۆمەنیستی ئێرانی ئەو سەردەمی و پارتی کۆمەنیستی کرێکاری ئێستەی ئیرەنە. کوڕە خۆ هەموو دونیای دەدا بەرێ. شووعیەکانی پێ تەحریفی بوون یەکیەتی و پارتی پێ برژواو کۆنەپەرست بوون وتێکڕای کامپی سۆڤیەتی پێشووی پێ ئیمپریاڵ بوون و لە بیرو بۆچوونەکان لە پارتی کۆمەنیست و ئەو خەلکانەی کە دەهۆڵ بۆ بووچوونەکانی ئەو لێ دەدەن، بەولاوەە کەسی تری پێ هیچ نەبوو. بەمەشی دەگۆت بڕۆن بورژواینە چۆن دەبێ پڕۆلیتێری تەساهول لە گەڵ ئەم و ئەو بکات. خۆی وەها بە جارێک کردبووە ئەو واتە ئەو ڕێبازەی کە بڕوای پێیەتی دەبوایە بزەبت چۆن لە ناو کوردەواری بە هەندەک کەسانی زۆر زۆر دەگمەن دەڵێن دەروێش واتە لە خوا پەرستی و خزمەت کردن بە مزگەوت بەولاوە، مالی خۆشیان لە خۆیان حەرام کردیە. بەڕاسی عیمادەکەی ئێمەش خۆی بە مجێوری لەو بابەتانە دەهێنا پێشەوە. بەڵام من بۆم نەدەسەلماندن و زیاتر بیرو بۆچوونەکانی حیزبی شوعی عیراقیم بە هەموو کەم و کورتیەکانی لە

ئەو نووسینانەی لە کوردستان نێت دا بڵاودەکرێنەوە، بیروبۆچوونی خاوەنەکانیانە، کوردستان نێت لێی بەرپرسیار نییە.

ڕێبازەکانی ئەوان پێ باشتر بوو. بە بۆچوونی وان حیزبی شوعی پارتەکی خۆ پارێزە. کەچی ئێستاکە ئەو دوو برادەرە یان کۆنە هاوڕێیە لە خۆ پارێزی چەند قات لە خوارەوەی حیزبی شوعین و منیش بەو شێوەیە لیدوانی سیاسی دەدەەم کە لەو نوسینەم و دەیان نووسینی ترم بە دەر دەکەوێ. وەختی خۆشی کە لە چیا بووم لەوشوێنانەی کە جەولەم دەکرد بە تایبەتی لە ناوچەکانی خۆشناوەتی و دەشتی هەولێرو دۆڕێ شاورێ و شوێنی تر بە ئاخاوتن با لە گەڵ جوتیاران و ماڵەوەویان، نەدوەکردنەکان. قسەوباسی ناو پێشمەرگانەمان، کۆبوونەوەکانمان، بەشداری کردنم لە کۆنفراسەکان، لە هەموویان جەختم لە سەر دیاردەی نالەباری شەڕی نواخۆو دیاردە نادیموکراتیەکانی حیزبی و کارو کاردانەوەی مەفارزی چەکداریم دەکرد کە ئەو قسەو لێدوانانە بۆ ئەو سەردەمی ئەوەندە مەترسی دار بوو هەر نەبێتەوە، زۆر کەس هەبوو پێیان دەوتم تۆ ملی خۆت لە پەتی دەخشێنیت. کەچی ئێستا بۆ ئەو کابرایە واتە عیمادەکەمان ڕێکاو ڕێک کەوتۆتە بوارو هەوارەکی تر. جارەک ع وەک بڵی ئاگەر سورە لە خۆم بەدوورە خۆی مەلاس داوەو بیدەنگی لی کردووەو لە قسەی عام بەو لاوە هیچی تر نالی و ئەویش لە کورتیەکەی دەیبڕێنێتەوە و تەماشای دەمی مام جەلالی دەکات و هەرچی لە دەمی ئەو بەڕێزە دێتە دەرێ و ئەو خێرا کۆپی دەکاو بۆ خەلکانی لە خوار خۆی دەڵێتەوە. زۆر جارمن کە گوێ لە قسەکانی ڕادەگرم بە دەست خۆم نیە پێکەنین دام دەگرێ ولە بن لێوانەوە دەڵێم ئەو عیمادە شەش دەوەکەی ئالای شۆڕش بۆ وای لێ هاتووە. جارو بار لێرەو لەوی مەلا بەختیار لێدوان و هەندێ لیکۆڵینەوە دەکات، بەڵام چەندی هەڵی دەسەنگینی لە قسەکۆنەکانی بە پۆشتەی ئێستا زیاتر هیچ مانایەکی ترت ناداتێ، جا ناشزانم قیادەی حیزبەکەی یان مام جەلال کە سەرکۆنەی ئەم و ئەو دەکات ئەویشی لە گەڵە یان نا. ئەو قسانە بەڕیز کاک نەوشیروان ناگرێرتەوە چ ئەو کاتانەی کە لە هەڕەتی دەسەلآت بوو چ ئەو کاتانەی لێدرا چ ئێستاکە. هەموو کاتێ قسەکانی خۆی کردووەو ئەوەی لە ڕێگەشیەوە بەسەری هاتووە تەحەمولی کردووە. مەبەستم لە بەر ئەوەوە نیە وەک بڵێم قسەکانی هەموو ڕاست و دروست بوون یان بە پێچەوانەوە، ئەو قسەی خۆی دەکرد جا چۆن لێک دەدرایەوە نادرایەوە، شتێکی تر بوو. جارەک لە ناو ڕاگەیاندنی یەکیەتی بە تایبەتی کوردستانی نوێ ئەو بەشە واتە لێکۆڵینەوەی سیاسی بە شێوەیەکی بابەتیانە هەژاریەکی تەواوی پێوە دیارە، لە بەر خۆم نیە کە بە چەندەها بابەت لەهەمان بوار لێیان چووبمە پێشەوەو بڵاویان نەکردۆتەوە، بەلکو ئەدی هی خەلکی تر، حەتمیەن بۆ ئەوانیش وەک هینەکەی من کەوتوونەتەوە. باشە با بڵێین لە ناو پارتە سیاسیە کوردیەکان کەمتەرخەمی هەیەو هۆکارەکانیش ئامازەکانی سەرەوە بیان گرێتەوە. ئەدی بەرەی ئۆپۆزسیۆن، ئەدی سایتە کوردیە بێ لایەنەکان، خۆهەرشتێکیان لەبابەت لێکۆڵینەوەی سیاسی بدەیتێ بڵاوی دەکەنەوە، کەچی بۆچی لەوێش بە پلەیەکی هەندەک کەمتر لە دەزگا حیزبیەکان، هەمان هەژاری پێوە دیارە. من نایشارمەوە بەشی هەرە زۆری ئەو بابەتانەی کە لێکۆڵینەوەی سیاسیان لە سەر دەکەم سودم لە سەرچاوەی دەرەوەو بابەتەکانیان وەرگرتیە. عەرەبەکان، ئەگەر دەسەلآتیش خۆی لە ئاستیا بێ دەنگ کردبێ، بەڵام ڕۆشەنبیرانی ئۆپۆزسیۆنیان لێیەوە بێ دەنگ نینە. سەردەمی شاخ ئەگەر بابەتیانە بدوێم شوعیە عیراقیەکان پلەی شێریان لە چاو هەموو حیزبیە کوردەکان وەرگرتبوو لە مەڕلێکۆڵینەوەی سیاسی و فکری و بە یەکەوە بەستنەوەی دیاردەکان و کاریگەرییان لە سەر یەکتری. لە پاش هەرەسهێنانی شوعیەتیش یان بە ناوی شوعیەت لە ئاستی جیهان، لێکۆلینەوە سیاسیەکانی پێشتریان بۆ کەسایەتیەکانیان ببوە زەخیرەیەکی زیندوو و ئیستاشی لە گەڵدابێ ڕاگەیاندنی دەورو بەر بە عەرەبی و کوردی پێیەوە دیارە. ما ڕاگەیاندنی پارتی دیموکراتی کوردستان ئێستاکە بە تایبەتی لە پاش ڕاپەڕینەوە کی بەڕێوەی دەبرد، وەڵام: کۆنە شوعیەکانن. لە ناو تەشکیلەی عیراقیش لە ناو پارتە

ئەو نووسینانەی لە کوردستان نێت دا بڵاودەکرێنەوە، بیروبۆچوونی خاوەنەکانیانە، کوردستان نێت لێی بەرپرسیار نییە.

عیلمانیەکان بە تایبەتی بەرەی العیراقیە. دەست و پەنجەی ئەوان لەناو ڕاگەیاندن لەپێشە. ڕاستە ئەوان بۆ خۆیان هیچیان پی نەکرا، هەلومەرج بێ، هۆکاری تر بێ هەلەو هەلەکاریەکانیان بێت، بەلام لە عومومیاتی شتەکان بە تایبەتی لە بواری ڕاگەیاندن جی پێ شوێنیان بۆ خوار خۆیان بەجێ هێشتووە. ئێستاش من بۆ سایتەکان ئەوە دەخوازم کە ناو ناوە لە سەر مەسەلەی ئافرەتان و شتی ترەوە دەروازەیەک یان حیوارێکی دیموکراتیانە لە سایتەکەیان دەکەنەوە کە نووسەران لە ڕێگەیەوە قسەی خۆیان تیا دەکەن. دەروازەی وەهاش بۆ لیکۆڵینەوەی سیاسی و هەلسەنگاندنی باری کوردو ناوچەکەو تای تەرازووی هیزە ناکۆک و کۆکەکان لە گەڵ یەکتری لە ڕێگایەوە ئەگەر ئەو سنووری فراوانیەکی گونجاوی بەخۆوە دیت و کەسایەتی بە توانە لیی هاتنە پێشەوە، بە هۆیەوە کارتێ کردنی پۆزەتیڤی دەبێت بۆ فراوان بوونی سنووری بیر کردنەوەی مرۆڤ.

بەریتانیا/ 2007/08/20/
mahdikawani@yahoo. co. uk

ئەو نووسینانەی لە کوردستان نێت دا بڵاودەکرێنەوە، بیروبۆچوونی خاوەنەکانیانە، کوردستان نێت لێی بەرپرسیار نییە.